

СОЦІАЛЬНІ ТА КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ МЕМІВ НА МОВУ

Кулик Олена

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри української лінгвістики і методики навчання
Університету Григорія Сковороди в Переяславі
м. Переяслав, Україна*

Поняття «мем» було вперше введено біологом Річардом Докінзом у монографії «Егоїстичний ген» для опису одиниці культурної інформації, що передається від однієї людини до іншої [1]. З появою інтернету термін набув нового значення й став підґрунтям для нового виду культурного контенту.

Інтернетні меми стали популярними на початку 2000-х років з розвитком форумів, таких як 4chan, Reddit, а також соціальних мереж. Спочатку це були зображення з текстом, які висміювали певні ситуації чи явища, з часом вони еволюціонували, набули різноманітних форм і стали невід'ємним складником цифрової культури [див. дет. 2]. Меми не лише віддзеркалюють поточні тенденції та настрої в суспільстві, але й активно формують нові соціальні та культурні норми, їх часто використовують як засіб самоідентифікації для певних соціальних груп (спільнот) або субкультур. Використання специфічних мемів дає змогу членам тієї чи тієї спільноти швидко ідентифікувати «своїх» і спілкуватися на «своєї мові», наприклад, у певних інтернетних спільнотах, таких як Twitter, меми стають мовою, за допомогою якої користувачі обмінюються думками та коментарями, як-от, меми на основі політичних подій або поп-культури стають індикатором приналежності до певної ідеологічної групи.

Меми часто віддзеркалюють суспільні настрої, особливо в контексті політичних або соціальних подій. Ними послуговуються для висловлення критики, сарказму або підтримки певних ідей чи дій, що дає змогу людям об'єднуватися навколо певних ідеалів чи подій, комунікувати з однодумцями. До прикладу, під час політичних виборів чи соціальних протестів меми стають важливим інструментом для висловлення громадської думки, підсилюючи ті чи ті повідомлення.

Меми сприяють демократизації мови, оскільки їх створюють та поширюють звичайні користувачі, а не професійні лінгвісти чи медіа. Це означає, що меми можуть змінювати мовну норму, популяризуючи нові слова, висловлення та граматичні конструкції. До прикладу, вживання скорочень, сленгу або жаргону в мемах може поступово проникати в повсякденну мову, впливаючи таким чином на загальні мовні норми. У мемах часто використовують розмовну мову, що робить їх доступними і зрозумілими для широкої аудиторії. Наприклад, літературний вислів «Моя

душа – це море з птахами» часто перетворюють на меми. У сучасному варіанті він трансформуватися в розмовний «Моя душа – це хаос з мемами», щоб передати стан внутрішнього безладу чи творчого хаосу.

Меми можуть як стверджувати, так і руйнувати стереотипи. Вони часто містять культурні кліше для створення комічних або іронічних ефектів, однак також можуть критикувати стереотипи, що сприяє зміні культурних уявлень. Наприклад, мем про «сильну та незалежну жінку» може як висміювати, так і підтримувати ідею фемінізму, залежно від контексту й аудиторії.

Меми є ефективним інструментом соціальної критики. Вони дають змогу швидко і лаконічно висловлювати критичні думки щодо соціальних явищ, політичних подій або культурних тенденцій. Це робить меми популярним засобом висловлення громадської думки та участі в суспільних дискусіях. Наприклад, мем «максимум 2–3 тижні» може використовуватися для іронічного коментаря щодо економічних проблем чи політичних рішень, які не відповідають очікуванням громадськості.

Популярність глобальних мемів може як підсилювати, так і послаблювати локальну ідентичність. З одного боку, локальні версії мемів можуть допомагати зберігати і просувати національну культуру, а з іншого – надмірне використання іноземних мемів може призводити до асиміляції і зниження значення локальних культурних елементів. Наприклад, використання українських мемів, таких як «Кава на Хрещатику», сприяє збереженню української культурної ідентичності, тоді як надмірне використання англомовних мемів може зменшувати відчуття національної приналежності.

Отже, соціальні та культурні аспекти впливу мемів на українську мову є надзвичайно багатограними. Вони сприяють формуванню колективної ідентичності, впливають на мовні норми, віддзеркалюють соціальні зміни та виклики глобалізації. Меми відіграють важливу роль у сучасному суспільстві, дають змогу висловити думки, емоції та ідеї в нових формах, віддзеркалюють динамічні зміни у світі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Докінз Р. Егоїстичний ген / пер. з англ. Я. А. Лебеденко. Харків: КСД, 2017. 540 с.
2. Кулик О.Д. Креолізовані меми як джерело комічного в інтернетній комунікації. Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції: збірник наукових праць (м. Переяслав, 9 червня 2022 року) / Гол. ред. К. І. Мізін; Університет Григорія Сковороди в Переяславі. Переяслав, 2022. С. 39–44.